

Girişimcilik Potansiyeli Belirleme Envanteri'nin (Entrepreneurial Potential Assessment Inventory-EPAI) Türkçe'ye Uyarlanması ve Psikometrik Özellikleri

Adapting Entrepreneurial Potential Assessment Inventory (EPAI) to Turkish and Its Psychometric Properties

Kamil ORHAN¹

Geliş Tarihi: 27.09.2017 / Düzenleme Tarihi: 16.11.2017 / Kabul Tarihi: 17.11.2017

Özet

Girişimcilik olgusu son dönemde tüm Dünyada olduğu gibi Türkiye'de oldukça ilgi çekmektedir. Temel olarak, kar elde etmek amacıyla belirli bir risk alarak, ticaret faaliyeti başlatmak olarak düşünülmektedir. Son yıllarda, girişimciliğin ortaya çıkabilmesi için, öncelikli olarak girişimci potansiyelin var olması gerektiği de literatüre eklenmiştir. Bu çalışma, girişimci potansiyelin ölçülmesi için, Santos, Caetano ve Curral, (2014) tarafından geliştirilmiş Entrepreneurial Potential Assessment Inventory'nin (EPAI) Türkçe'ye kazandırılmasını amaçlamaktadır. Bu amaçla, EPAI'nin Türkçeye çevrilip, yapı, içerik geçerliliği analizi yapılmış, güvenilirliği analiz edilmiştir. EPAI-tr'nin analizi sonucunda 54 maddelik temel formun 44 maddelik 4 boyut, 11 alt boyutta toplanabileceği görülmüştür. Yapılan analizler, envanterin alt boyutları ile birlikte, yapı geçerliliğini sağladığını, EPAI-tr'nin geçerli ve güvenilir bir envanter olarak Türkçede de kullanılabileceğini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Girişimcilik, Girişimci Potansiyel, Geçerlik-Güvenirlilik, Girişimcilik Potansiyeli Değerlendirmesi

Abstract

Entrepreneurship has attracted considerable attention over the last few years in the world and Turkey. Basically, it is thought to start trading activity, taking a certain risk with the aim of making a profit. In recent years, it has been added to the literature that entrepreneurial potential must first exist in order for entrepreneurship to emerge. This study aims to translate into Turkish the Entrepreneurial Potential Assessment Inventory (EPAI), developed by Santos, Caetano and Curral, (2014), to measure entrepreneurial potential. For this purpose, EPAI has been translated into Turkish, structure, content validity analysis has been made and its reliability has been analyzed. As a result of the analysis of EPAI-TR, it was observed that, the basic form with 54 items could be collected in 44 items (11 dimensions). Analyses made show that EPAI-TR can be used as a valid and reliable inventory in Turkish, together with the sub-dimensions of the inventories, providing the validity of the structure.

Key Words: Entrepreneurship, Entrepreneurial Potential, Validity-Reliability Analysis, Entrepreneurial Potential Assessment

Giriş

Girişimciliğin etkileri, sosyal bilimlerin farklı disiplinlerinden ortaya çıkan görüşleri bir araya toplayan en ilginç uzlaşma noktalarından birisidir. Özellikle, liberal/neoliberal politikaların dünya üzerinde kazandığı hakimiyet girişimci bireylerin ortaya çıkarılmasını, desteklenmesini zorunlu kılmaktadır. Girişimcilerin bir toplumda yarattığı sosyo-ekonomik etkiler genellikle olumlu algılanmaktadır. Uygarlık tarihi çeşitli açılardan girişimci niteliğe sahip örneklerin başarı hikayelerini anlatmaktadır. Walt Disney, John Rockefeller, Steve Jobs, Henry Ford, Bill Gates gibi örnekler ilk akla gelenlerdendir. Bu isimlerden bazıları sadece kendi toplumlarında sosyo-ekonomik gelişme yaratmakla kalmamış, bunun da ötesinde dünya üzerine büyük değişimlerin ateşleyicisi olmuştur. Bu kişilerin yarattığı yeni markalar, ürünler, yenilikler, inovasyonlar, hatta yeni sektörler, sosyal ve ekonomik yaşamı değiştirmiştir.

Girişimcilik birçok durumda yeni firma yaratma kapasitesiyle tanımlanmaktadır. OECD'nin 2003 ve 2005 verilerine göre, sekiz büyük sanayileşmiş ülkedeki toplam işgücü verimliliği artışının yaklaşık % 20-40'ı, doğrudan, eski firmaların çıkış yapıp, yerine yeni firmaların girişinden ortaya çıkan kaynakların yeniden tahsis edilmesine yüklenilmektedir (Berglann, Moen, Røed, ve Skogstrøm, 2011: 180). Girişimcilik işsizlik (özellikle genç işsizliği) için de doğrudan bir olumsuzluk da bir çözümdür. Bireylerin hayallerini gerçeğe, fikirlerini başarılı iş planlarına dönüştürülmesinin sağlanması çok elzemdir. Bir yandan atıl "kaynaklar" değer kazanırken öte yandan öz-istihdam ile bireysel ve bütüncül refahta olumlu gelişmeler elde edilecektir. Böylelikle, kamusal alanın daha "iş dostu" (business-friendly) hale gelmesi sağlanacaktır. Bunun için, girişimciliğin önündeki engellerin kaldırılması önemlidir. Doğrudan veya dolaylı yeni işlerin yaratılması, insan kaynaklarının

¹ Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Yönetim ve Çalışma Psikolojisi ABD.
E-Posta: kamilorhan@hotmail.com

geliştirilmesi ve yeni becerilerle donatılması ile mümkün olacaktır (Ceptureanu ve Ceptureanu, 2015: 34). Tüm bu sebepler, girişimciliğin yıldızının gün geçtikçe neden daha fazla parlamadığını açıklamaktadır.

I. Girişimcilik

Girişimciden beklenen, bir şekilde piyasada ürün, hizmet üretimine, istihdama, ulusal gelire katkı yapacak yeniliklerin ortaya çıkarılmasıdır. Bu amaçla kamu politikaları gözden geçirilmekte, revize edilmekte, eğitimler, destekleme programları düzenlenmektedir. Dünya üzerinde yaygın kamusal müdahalelere rağmen, arzu edilen sonuçlara ulaşılamamaktadır. Aparicio, Urbano, ve Audretsch'in (2016) 2004-2012 yılları içinde, aralarında Türkiye'nin olmadığı 43 ülkeyi kapsayan panel data çalışmalarının sonuçlarına göre, girişimci açısından gayri resmi kurumların etkisi, resmi kurumların etkisinden daha fazladır. Rüşvetin kontrol altına alınarak önlenmesi ya da minimize edilmesi, girişimci adayların özgüvenlerinin geliştirilmesi, girişimcinin kredi edinme olanaklarının farkına varması önemli bulunmuştur.

Girişimciliğin artırılması yolundaki kamusal çabalara rağmen, her zaman istenen sonuçların elde edilememesinde, bu tür örtülü gerçeklerin etkili olduğu düşünülmektedir. İstenen sonuçlara neden ulaşılmadığının, ekonomik, sosyal, bireysel, psikolojik vb. açılardan araştırılması önem taşımaktadır. Bununla birlikte, girişimcilikteki başarılar, salt ekonomik analizler, ve buna dayalı hukuki düzenlemelerle sağlanamaz. Girişimcilik, Krueger ve Brazeal'in ifadesiyle, (1994: 92) "vakum içinde gerçekleşme"yen ancak bireysel özelliklerin son derece etkili olduğu bir olgudur. Girişimci, toplumsal ve ekonomik bir sosyal ağın içindedir. Olgunun, sosyolojik, ekonomik çerçevelerden analizi büyük önem taşımaktadır. Ancak aynı sosyo-ekonomik bağlamda farklı girişimcilik özelliklerine sahip bireyler çıkmaktadır. Bu durumda, girişimcinin psikolojik, sosyal psikolojik özellikleri de öne çıkmaktadır. Böylece çok farklı bilim alanlardan gelen, farklı eğilim ve disiplin geleneğine sahip bilim insanlarının ürettiği bilgilerden, dev bir girişimcilik literatürü ortaya çıkarmıştır. Bu literatürden hareket eden toplum mühendisliği çalışmaları, kamu müdahaleleri yapılmıştır.

Bu çabaların önemli bir kısmında, girişimi ortaya çıkaran güdüler anlaşılmaya çalışılmaktadır. Girişimciyi ortaya çıkaran motivasyonları itme/çekme prensipleriyle açıklamak mümkündür. Araştırmalar, halihazırdaki işten duyulan memnuniyetsizlik, iş kaybı, kariyerde geriye gitme gibi olumsuz faktörlerin bireyi girişimciliğe ittiğini göstermektedir. Öte yandan, eğitim fırsatları ve iş kurma arayışlarının teşvik edilmesi gibi olumlu faktörler, bireyleri girişimciliğe doğru çekmektedir (Muellera ve Thomas, 2001). İtme veya çekme prensiplerinden hangisi kabul edilirse edilsin, benzer koşullarda bulunan pek çok birey arasından az sayıda girişimcinin arzu edilen sonuca ulaşması bireyin psiko-sosyal özelliklerinin etkisini göstermektedir. Bu durumda da, "girişimci"nin bireysel özelliklerinin tanımlanması, ölçülmesi ve değerlendirilmesi önem kazanmaktadır. Bu çalışmada, izleyen bölümlerde girişimci ve girişimci potansiyel önce tanımlanmaya sonra ölçülmeye çalışılacaktır.

II. Girişimciliğin Tanımlanması

Etkisi konusunda hemen hemen uzlaşma yakalanmış olmasına rağmen girişimciliğin ne olduğu sorusuna farklı açılardan yaklaşan değişik cevapların derlenmesi mümkündür. Naudé, (2013: 5-7) girişimcilik tanımlarının üç ana kategoride değerlendirilebileceğini ifade etmektedir: davranışsal (Schumpeter, Kanbur), mesleki (Lucas, Evans ve Jovanovic) ve sentez (Gries ve Naudé) tanımlar. Schumpeter, girişimciyi sadece inovasyonu sağlayan kişi değil, aynı zamanda değişimin kaynak ajanı olarak da görmektedir. Girişimci yeni ürün, üretim yöntemi, pazar, materyal, kaynaklar veya organizasyonlar meydana getirmektedir. Bu yönüyle de bölge (veya ülkenin) ekonomik gelişmesinin temelini oluşturmaktadır (Toma, Grigore, Marinescu, 2014: 438). Kanbur, iki farklı risk seçeneği içeren çalışma seçeneği arasındaki tercihten yola çıkarak açıklamaya çalışmaktadır. Modeli, riskin olmadığı durumda, düzenli maaş elde eden ücretli veya işgören ya da bireyin girişimsel yeteneğini de içeren üretim fonksiyonuna bağlı düzenli çıktılar üreten ve işçi istihdam eden girişimci ikilemine bağlıdır (Van Praag, 2005: 73). Üretim fonksiyonunu işçilerin maaşını ödeyerek yöneten, üretim risk ve belirsizliğini üstlenen kişi olarak tanımlamaktadır. Mesleki durumlarda, girişimcilik-özistihdam ile ücretli çalışma arasında bir tercih olarak değerlendirilmektedir (Naudé, 2013: 6). Bu iki tanımları birleştiren yaklaşım olarak sentez tanımlara örnek olarak Gries ve Naude, girişimciliği bireylerin yeni firmaları yaratıp büyütürken pazardaki olumlu fırsatları kullandıkları durumlar olarak tanımlamaktadır.

Bu gelişmelerin doğal bir sonucu olarak girişimcilik alanındaki çalışmalar eklektik bir yön taşımakta, alandaki "yakınsama" oldukça düşük seviyelerde ortaya çıkmaktadır. Eskiyen konular hemen yenileri ile değiştirilmektedir. Öncülüğünü Thünen (1783-1850), von Mangoldt (1824-1868), Menger (1840-1921), Bohm-Bawerk (1852-1914) ve Weiser'in (1851-1926) oluşturduğu ilk kuşak çalışmaların yarattığı girişimcilik kavramı, farklı dönemlerde ortaya çıkan kuşaklar ve yeni sürükleyici isimler sayesinde bugünkü anlayışımıza doğru evrilmiştir (Landström, 2002; Landström, 2004). Daha yeni bir tanımla girişimci düşünce, ekonomik kaynakların düşük üretkenliğe sahip alanlardan yüksek üretkenliğe sahip alanlara yöneltecek üstün organize yeteneğine sahip yöneticilerce yönlendirilmesidir (Ireland ve Kuratko, 2001).

Kavramın, tek bir dizi fakörle basitçe açıklanamayacak kadar karmaşık ve çok boyutlu olduğu kabul edilmiş (Toma, Grigore, Marinescu, 2014: 437), yapılan çalışmalar, zaman içerisinde ekonomik gelişme üzerindeki girişimciliğin etkisini incelemek yerine girişimin kim tarafından, nasıl ve neden ortaya çıkarıldığını anlamaya yönelmiştir (Naudé, 2013).

Girişimci eylem, bir sonuç olarak ele alındığında, kuramsal olarak bu sonu yaratan bir çok öncül gündeme getirilmiştir. Girişimcilik ortaya çıkmadan önce, kişilik özellikleri, düşünce ya da eğilim gibi olgularla dışa yansımaktadır. Bu bağlamda bireyin sahip olduğu kişilik özellikleri doğrudan (Bozkurt ve Alparslan, 2013; Driessen ve Zwart, 2016) ya da dolaylı olarak (Obschonka, Silbereisen, ve Schmitt-Rodermund, 2011: 183) girişimcilik yetkinliğini etkilemektedir. Özetle; yapılan çalışmalara göre, nörotik kişilik girişimci eğilimi olumsuz etkilemekte (Espíritu-Olmos ve Sastre-Castillo, 2015); dışa dönük olma (Zhao ve Seibert, 2006), sorumluluk sahibi ve yaşantıya açık olma (Zhao ve Seibert, 2006), risk alabilme (Espíritu-Olmos ve Sastre-Castillo, 2015; Kuratko, 2005; Kirby, 2004), içsel denetim odaklı olma (Karabulut, 2016; Royo, Sarip ve Shaari, 2015), liderlik becerisine sahip olma (Viinikainen, ve diğerleri, 2017), başarı ihtiyacının yüksek olması (Gürol ve Atsan, 2006), bağımsızlık arzusu taşıma (Kirby, 2004), fırsatları kullanabilme (Kuratko, 2005; Kirby, 2004) özelliklerini taşımak girişimcilik eğilimini arttırmaktadır. Risk toleransı ile girişimcilik eğitiminden faydalanma arasında da bir ilişki vardır. Düşük risk toleranslılar girişimcilik eğitiminden daha az faydalanmaktadır (Fairlie ve Holleran, 2012). Önce Batılı toplumlarda sınanan girişimciliğin altında yatan psikososyal özellikler, daha sonra Japonya (Niiya ve Taji, 2011) gibi Doğu toplumlarında da test edilmiştir. Bu çalışmaya göre, Japon kültüründe özellikle innovasyona pozitif inancı olma, kendisini iş yaratmakta sorumlu görme, yeni iş başlatma konusunda özgüveni ve risk alma eğilimi yüksek olma girişimci eğilimi etkilemektedir. Malezya'da Beş faktörlü kişilik özellikleri (uzlaşmacılık, yaşantıya açıklık, sorumluluk sahibi olma, duygusal denge, dışa dönüklük faktörleri) girişimci öğrenme öğelerini (girişimci olma, bireylerin fırsatları bulmak ve üzerinde çalışmak için deneyimlerini nasıl kullandıkları, girişim yaratmak için diğerlerini nasıl etkilediği) etkilediği rapor edilmiştir (Royo, Sarip ve Shaari, 2015).

Türkiye'de de bireylerin girişimci özelliklerinin ortaya çıkmasında etkili olabilecek pisko-sosyal faktörlerin neler olduğuna dair bir çok çalışma bulunmaktadır. Türkiye'de yapılmış bir çalışmada, yüksek girişimci eğilimlere sahip üniversite öğrencilerinin daha inovatif (yenileşimci), daha içsel denetim odaklı, başarı ihtiyaçlarının daha yüksek ve ilgili uyarılara karşı daha atik olduğu anlaşılmıştır (Çolakoglu ve Gözükara, 2016). Girişimcilerin, özgüven, risk üstlenme, fırsatları görebilme, dürüstlük, yenilikçi düşünme (Bozkurt ve Alparslan, 2013), duyarlılık ve fırsatçılık (Yüksel, Cevher ve Yüksel, 2015) özelliklerine sahip; başarı ihtiyacı ve risk alma eğilimi yüksek (Ören ve Biçkes, 2011) bireyler olduğu belirtilmektedir.

III. Girişimci Potansiyel

Bireyin girişimci olmaya dair bir potansiyele sahip olmasını sağlayan tüm bu özellikleri girişimciliğin ortaya çıkmasında temel oluşturan bir set olarak ele alabiliriz. Bütün bu özelliklere sahip kişiler, girişimcilik potansiyeline sahip kişiler olarak tanımlanabilir. Yapılan çalışmalar girişimci potansiyelin, girişimci eylemlere dönüşmesinde birey (aile geçmişi, girişimci geçmiş, yaş, cinsiyet) ve çevreden (üniversite çevresi, belirsizliğe tolerans) kaynaklı bağlamsal özelliklerin de etkili olduğunu göstermektedir (Shirokova, Osiyevskyy ve Bogatyreva, 2016). Leibenstein, Baumol gibi ekonomistler, potansiyel girişimcilere sağlanacak alternatif fırsatların ve girişimciye değer veren bir toplum yapısının da önemli olduğunu eklemektedir. Dinsel ve askeri organizasyonlar gibi bazı toplumda yüksek saygınlığa sahip istihdam olanakları girişimci potansiyeli olumsuz etkilemektedir (Montanye, 2006: 555). Bir grup, örgüt veya toplumun girişimcilerinden söz etmeden de o birimin girişimciliğinden söz edilebilir. Bu birimin sahip olduğu potansiyelin dikkate alınması sözkonusudur. Çevre girişimciler için zengin olmasa da girişimci eylem için potansiyel taşıyabilmektedir (Krueger ve Brazeal, 1994: 92).

Başarılı girişimcinin eğitimi, geliştirilmesi kadar önemli bir başka konuda gerekli yetkinlikleri tanımlamaktır. Bu yolda en önemli ihtiyaç ise, sağlam teorik altyapılara dayandırılmış değerlendirme araçlarının geliştirilmesidir (Spagnoli, Santos, Caetano ve Lo Presti, 2016). 1961-1990 arasında yapılan çalışmalarda girişimcinin kişilik özelliklerinin yeni iş yatırımlarının başarısında önemli bir etken faktör olduğuna dair sağlam kanıtlar bulunamamıştır. Ancak izleyen yıllarda özellikle psikoloji biliminin daha karmaşık model, gelişmiş araç ve yöntemler kullanmasıyla kişilik özelliklerinin başarılı girişimcilik olgusu ile ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır (Baum ve Locke, 2004).

Temelini, Shapero'nun Girişimsel Olay (Entrepreneurial Event) Modeli ile Ajzen tarafından geliştirilen Planlı Davranış Modeli'nden (PDM) (Theory of Planned Behaviour) alan Krueger ve Brazeal (1994), girişimcilik potansiyelini açıklamaya çalışan bir model geliştirmiştir. Model, algılanan arzu edilebilirlik düzeyi, algılanan uygulanabilirlik durumu ve işin algılanan yapılabilirlik düzeyinden oluşan üçlü bir temele dayalıdır. Hem arzu edilebilirlik düzeyi hem de algılanan uygulanabilirlik durumu sosyal çevreden etkilenmektedir (Krueger ve Brazeal, 1994).

Girişimci potansiyelin, bir grup psikolojik, davranışsal ve sosyal özellikler sıkça başarılı girişimcilerle ilişkilendirilmiş ve girişimci olma yapısının açıklanmasında kullanılabileceği düşünülmüştür (Souza, Santos, Lima, Cruz ve Lezana, 2016). Santos, Caetano ve Cural'a göre, (2014) girişimci potansiyel dört temel bileşeni içermektedir. Bileşenler, girişimci motivasyon, yönetsel yetkinlikler, psikolojik yetkinlikler, sosyal yetkinlikler boyutu olarak isimlendirilmektedir. Şekil 1'de görüldüğü gibi, her boyutta toplam 11 alt boyuttan oluşmaktadır.

Şekil 1. EPAI nin model kurgusu

Kaynak: Santos, Caetano ve Curral'a göre, (2014) temel alınarak şekil oluşturulmuştur.

Buna göre, girişimciliği oluşturan temel dinamiklerden yola çıkılarak, "girişimcilik potansiyeli olgusu" şöyle özetlenebilir: Girişimcilik potansiyeli, bireyi güdüleyecek motivasyonel yön, süreci yürütmesini sağlayacak yönetsel beceriler, girişimi geliştireceği psikolojik ve sosyal yetkinliklerin bir fonksiyonudur. Bu yaklaşıma, tetikleyici unsur olarak girişimci bir fikrin varlığı ve girişimci potansiyelin gerçek bir girişime dönüşmesini kolaylaştıracak sosyal, kültürel, ekonomik yapı da eklendiğinde sonuç elde edilebilecektir. Girişimin, ne ölçüde başarılı, nicelik veya nitelik olarak ne hacimde olduğu bu fonksiyonun bileşenlerinin gücüne bağlıdır.

Türkiye'de yapılan çalışmalarda, tam olarak bu yaklaşımla ele alınmış, Girişimcilik Potansiyelini değerlendirmek için kullanılabilecek bir ölçeğe rastlanamamıştır. Girişimcilik potansiyeli yaygın olarak, ilişkili olduğu düşünülen kişilik özelliklerinin ölçülmesi aracılığıyla değerlendirilmiştir (örn.; Alpkın, Keskin ve Zehir, 2002; Kızılgöl ve İşgüden, 2008, Ören ve Bıçkes, 2011; Ensari ve Ahzal, 2017). Bununla birlikte, girişimci potansiyeli etkilediği düşünülen sosyo-kültürel özellikler üzerinde de durulmuştur (örn.; Güney ve Çetin, 2003; Aytaç ve İlhan, 2007). Çalışmalarda, bütünsel bir potansiyel kavramsallaşmasından ziyade, bireyin girişimci olma olasılığı üzerinden okunmuştur. Bu sebeple ölçümler, farklı alanlarda kullanılan kişilik veya psikososyal özellikleri için kullanılan ölçme araçlarına dayandırılmıştır. Bir grup çalışmada ise, o çalışma özelinde kullanılan soru formları oluşturulmuştur (örn.; Yüzüak, 2010; Özdil, Yoğurtçu, Yoğurtçu ve Ünal, 2014). Nitel yapılan çalışmalarda ise ağırlıklı olarak derinlemesine mülakat yöntemi kullanılmıştır (örn.; Bozkurt, Kalkan, Koyuncu, ve Alparslan, 2012). Çalışmamız, bu noktada ortaya çıkan ihtiyaca hizmet etmeyi amaçlamaktadır. Girişimci potansiyeli bir kuramsal altyapı ile kavramsallaştırarak ele alan EPAI (Santos, Caetano ve Curral, 2014) özgün kavramsallaştırılmasına sadık kalınarak Türkçeleştirilmiştir. Böylelikle, girişimciliği bir potansiyel olarak ele alan çalışmalar için psikometrik analizleri tamamlanmış bir envanter elde edilmiştir.

IV. Yöntem

Örnekleme

Uygulama sonucunda, eksiksiz doldurulan toplam 2934 anket ile istatistiksel analiz yapılmıştır. Güvenirlik analizi için test tekrar test çalışmasına ise 117 kişi katılmıştır. Genel çalışmadaki katılımcılar, 1338 kadın (% 45,8) ve 1581 erkekten (% 54,2) oluşmaktadır. Çalışmaya katılanların yaş ortalaması 31,04, ranjı 16-84'tür (standart sapma=10,74). Örneklemin % 11,4 ü girişimci (n=319), % 7'si esnaf (n=197), % 81,6'sının herhangi bir girişimi bulunmamaktadır (n=2293). Söz edilen 319 girişimcinin, 90'ı kadın (% 28,2), 229'u (% 71,8) erkektir. Girişimci olmayan grupta kadınların oranı (% 50,2; n=1144) ve erkeklerin oranı (% 49,8; n=1137) yaklaşık olarak dengidir.

Veri toplama araçları

Entrepreneurial Potential Assessment Inventory (EPAl), Santos, Caetano ve Curral (2014) tarafından geliştirilmiştir. Daha sonra İtalyanca'ya da çevrilmiştir (Spagnoli, Santos, Caetano, ve Lo Presti, 2016). Bu çalışma EPAl'nin Türkçe'ye çevrilmesi ve ilk psikometrik analizlerini içermektedir. EPAl'nin orijinali 33 ifadeden oluşmaktadır. EPAl'nin 33 ifadesi, 4 boyut (11 alt boyut) içinde toplanmaktadır. Cevaplar 1 ve 5 puan arasında beşli Likert tarzında toplanmaktadır. Her bir boyutta, alt boyutlarında veya toplamda alınan ortalamalarla girişimcilik puanları elde edilebilmektedir.

Ayrıca geçerlik çalışmasının yürütülebilmesi için, Spector'un (1988) Denetim Odağı Ölçeği'nden alınan 8 madde kullanılmıştır. İfadelerin değerlendirilmesi beşli Likert tarzındadır. Alınan yüksek puan iç denetimi, yani bireylerin çevresinde gerçekleşen olayların kontrolünün kendi elinde olduğuna dair inancını ifade etmektedir. İfadeler daha önce yapılan bir çalışmadan alınmıştır (Özdemir, 2016).

Uygulama süreci

Alanda bir ihtiyaç olarak hissedilen uluslararası kıyaslamaların da yapılabileceği bir standart girişimcilik eğilimi belirleme ölçeği yoktur. Bu sebeple yapılan ön araştırmada EPAl (Santos, Caetano, ve Curral, 2014) amaca uygun bir ölçek olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin İtalyancaya uyarlanmasının da yapılmış (Spagnoli, Santos, Caetano, ve Lo Presti, 2016) olması bu anlamda avantaj olarak görülmektedir. Yazarlardan Santos ile bağlantıya geçilerek yazılı onay ve izni alınmıştır. Yapılan yazışmalar ışığında, envanterin üreticisi yazarlardan gelen talep üzerine orijinal formun geliştirilmesi ve Türkiye örneklem grubuna uyumunun sınanması açısından 2 boyut 20 ifade daha ilave edilmesine karar verilmiştir. Böylelikle bu çalışmaya temel teşkil eden Genişletilmiş Orijinal Ölçek, 54 ifade 13 alt boyuttan oluşmuştur. Alınan izin sonrasında çeviri-geri çeviri (translate re-translate) yöntemi geliştirilerek kullanılmış, dil geçerliği sağlanmıştır. Ölçek önce konu ile ilgili temel bilgisi olan 3 akademisyen tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Daha sonra İngilizce yeterliği belgelenmiş (ÜDS 90 üzeri almış) veya hem Türkçe hem de İngilizceyi anadil olarak kullanabilen 5 İngilizce öğretmeni tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Elde edilen İngilizce formu bir kez daha ilk Türkçe form da göz önüne alınarak Türkçeye çevrilmiştir. Bu çeviri sırasında 3 psikologdan oluşan ekip çeviri-tekrar çeviri aşamasında uzlaşılabilir ifadeleri olduğu gibi kullanmış, fikir ayrılığı olan maddeler üzerinde ise tartışmalar yürütülerek uzlaşma sağlanmıştır. Ölçek hem web tabanlı hem de yüz yüze görüşmelerle uygulanmıştır. Çalışmaya katılım gönüllülük esasında, ulaşılabilirlik esasında anketler uygulanmıştır. Özellikle detaylı kimlik ve demografik bilgiler alınmayarak katılımcıların yanıtlarının doğruluğu arttırılmaya çalışılmıştır. Uygulama öncesinde sürece ilişkin bilgiler verilerek ortalama 20-25 dakikada anketler yanıtlandırılmıştır. Yanıtlayıcıların mümkün olduğunda farklı sosyo-demografik gruplardan oluşması, girişimci olan ve olmayan kişileri içermesi hedeflenmiştir.

Hipotezler

Çalışmanın amacı EPAl'nin Türkçeye kazandırılarak, girişimci eğilimin belirlenmesi konusunda geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının elde edilmesidir. Dolayısı ile ilk hipotezlerimiz, EPAl-tr'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğudur.

Hipotez1. EPAl tr geçerli bir ölçme aracıdır

Hipotez 2. EPAl-tr güvenilir bir ölçme aracıdır.

Gerek orijinal, gerekse İtalyanca versiyonunda girişimci olanlar ve olmayanların puanları kıyaslanmış, girişimci olanların girişimcilik potansiyelleri daha yüksek çıkmıştır. Bu farklılık Türkçe versiyonu içinde bir yapı geçerliliği ölçütü olarak kabul edilmiştir. Bu açıdan hipotezimiz, bu iki grubun EPAl-tr puanları arasında istatistiksel farklılık olacaktır.

Hipotez 3. Girişimcilerin EPAl-tr puanı ile girişimci olmayanların puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

Yapılan pek çok çalışmada (Örneğin, Özdemir, 2016) sıklıkla Girişimcilik ile Denetim Odağının ilişkili olduğu varsayılmakta ya da kanıtlanmaktadır. Dolayısı ile bir diğer hipotezimiz EPAl-tr'nin Spector Denetim Odağı Ölçeğinin İçsel denetim puanının ilişkili olacağına dairdir.

Hipotez 4. EPAl-tr ölçeği ile Denetim Odağı Ölçeğinin İçsel Denetim Puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

V. Bulgular

Yapılan çalışmalarda elde edilen bulguları geçerlilik, güvenilirlik ve temel psikometrik bulguları olarak 3 ana başlıkta ele almak mümkündür. Sonraki kısımda bu çerçevede yapılan çalışmalar bu ana başlıklar altında özetlenecektir.

Geçerlik Çalışmaları

EPAI ölçeğinin geçerli bir orijinal yapısı olmasına karşın, ölçeğin Türkiye örneklemindeki yapısının test edilmesi maksadıyla temel bileşenler yöntemiyle faktör analizi (Promax) uygulaması yapılmıştır. Tekrarlı analizler sonucunda 44 maddeden oluşan özdeğer yükü 1'in üzerinde olan 11 alt boyutlu yapıya ulaşılmıştır. Elde edilen Kaiser-Meyer-Olkin (katsayısı 0,92) Bartlett Küresellik Test Sonucu ($\chi^2_{(946)} = 34853,17$; $p < ,00$) verilerin faktör analizine uygun olduğunu (Tabachnick ve Fidell, 2013:619-620) göstermektedir.

EPAI tr'nin 11 alt boyutlu faktöriyel yapısı toplam varyansın % 54,53'ünü açıklamaktadır. Tüm maddelerin faktör yapılarına dağılımı Tablo 1'de verilmiştir. Madde analizlerinde ifadeler orijinal boyutlarıyla aynı faktörlere yüklenmiş ancak bazı faktörlerin birleştiği veya ayrıştığı gözlenmiştir.

Analizlerin sonucuna göre, birinci faktör 13, 12, 15, 17, 16, 18, 11 ve 39. ifadelerden oluşmaktadır. Bu ifadelerden oluşan alt boyut toplam varyansın % 20,93'ünü açıklamaktadır. Madde yükleri 0,48 ile 0,80 arasında değişmektedir. Bu alt boyuttaki 3 ifade (11, 12 ve 13. ifadeler) genişletilmiş orijinal ölçekte İletişim ve ikna etme boyutunu oluşturmada, diğer maddeler ise, Liderlik boyutunu oluşturmaktadır. Bu sebeple, bu boyut *Etkin İletişimsel Liderlik boyutu* olarak isimlendirilmiştir.

İkinci faktör, 27, 30, 23, 24, 29, 25 ve 28. ifadelerden oluşmakta, toplam varyansın % 5,47 bu faktörle açıklanabilmektedir. Genişletilmiş orijinal ölçekte, kaynak geliştirme ve vizyonu oluşturan maddeler bu faktörde toplandığından, *Stratejik Kaynak Geliştirme* boyutu olarak isimlendirilmiştir.

Üçüncü faktör, 2, 4, 1 ve 6. ifadelerden oluşan, genişletilmiş orijinal ölçekte özyeterlik olarak isimlendirilmiş olan boyuttur. Aynı zamanda genişletilmiş orijinal ölçekte özyeterlik boyutunda yer alan diğer 2 ifade (3 ve 5) ise bu analizde Sekizinci faktör olarak tespit edilen başlık altında toplanmıştır. Mümkün olduğunca ölçeğin orijinalliğinin korunması maksadıyla, bu ifadeler *Özyeterlik* altında toplanacaktır. Böylelikle Özyeterlik alt boyutu 1, 2, 3, 4, 5, 6. ifadelerden oluşarak toplamda varyansın 7,33'ünü açıklamaktadır.

Dördüncü faktör, 41, 42, 32 ve 33. ifadelerden oluşmaktadır. Genişletilmiş orijinal ölçekteki yaratıcılık ve inovasyon ifadelerinin birleşiminden oluşmaktadır. Bu sebeple *Innovatif Yaratıcılık* olarak isimlendirilecektir. İnnovatif Yaratıcılık boyutu toplam varyansın % 4,07'sini açıklamaktadır.

Toplam varyansın % 3,35'ini açıklayan beşinci faktör 37, 38, 40 ve 36. İfadelerden oluşmaktadır. Genişletilmiş orijinal ölçekte yer alan ifadelerle tamamen uyumlu olan bu boyut, aynı isimle Dirençlilik-Dayanılılık olarak isimlendirilmiştir.

Altıncı faktör, 31, 26, 21, 22 nolu ifadelerden oluşmakta ve toplam varyansın % 3,17'sini açıklamaktadır. Genişletilmiş orijinal ölçekteki Bağımsızlık Arzusu ve Ekonomik Motivasyon boyutlarının birleşimi olduğu için, *Ekonomik Özgürlük Motivasyonu* olarak isimlendirilmiştir.

Yedinci faktör, genişletilmiş orijinal ölçek ile aynı biçimde ortaya çıkan *Risk Eğilimi* boyutu olarak isimlendirilmiştir. Bu boyutta, 8, 10, 7, 9 nolu ifadeler yer almakta toplam varyansın % 3,13'nü açıklamaktadır.

Tablo 1. EPAI tr'nin Faktör Analizi Sonuçları

Madde	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
13	0,81										
12	0,80										
15	0,66										
17	0,63										
16	0,63										
18	0,62										
11	0,60										
39	0,48										
27		0,78									
30		0,67									
23		0,60									
24		0,60									
29		0,55									
25		0,53									
28		0,45									
2			0,88								
1			0,84								
4			0,65								
6			0,59								
41				0,81							
42				0,80							
32				0,72							
33				0,47							
37					0,81						
38					0,78						
40					0,62						
36					0,58						
31						0,77					
26						0,73					
21						0,58					
22						0,53					
8							0,73				
10							0,69				
7							0,63				
9							0,49				
3								0,83			
5								0,75			
43									0,73		
14									0,72		
44									0,54		
35										0,83	
34										0,64	
19											0,76
20											0,72
Özdeğer	9,21	2,41	1,99	1,79	1,48	1,39	1,38	1,23	1,06	1,04	1,02
Açıklanan Varyans	20,93	5,47	4,53	4,07	3,35	3,17	3,13	2,80	2,40	2,37	2,31

Dokuzuncu faktör, üçüncü ve sekizinci faktörün birleştirilerek üçüncü boyutu oluşturması sebebiyle, sekizinci boyut olan *Sosyal Ağlar Geliştirme* boyutunu oluşturmuştur. Sosyal Ağlar Geliştirme boyutundaki ifadeler genişletilmiş orijinal ölçekte yer alan ifadeler ile tutarlıdır. Buna göre, Sosyal Ağlar Geliştirme 43, 14, 44 nolu ifadelerden oluşmakta ve toplam varyansın % 2,40'nı açıklamaktadır.

Onuncu faktör, 34, 35 nolu ifadelerin bir araya gelmesi ile oluşan *Sorumluluk Üstlenme* boyutudur. Toplam varyansın % 2,37'sini açıklamaktadır.

Onbirinci faktör, onuncu ve son boyut olan *Duygusal Zeka* boyutunu oluşturan 19 ve 20. ifadelerden oluşmaktadır. Toplam varyansın % 2,31'ni açıklamaktadır.

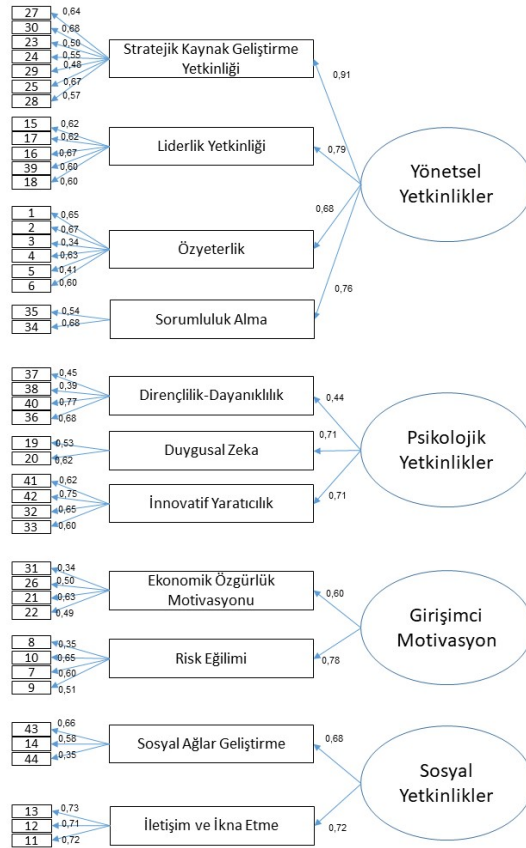
Elde edilen on boyutlu yapı Doğrulayıcı Faktör Analizleri (DFA) ile test edilerek sınanmıştır. Analize başlamadan önce, tüm değişkenlerde normal dağılım varsayımının sağlandığı ve boş veri olmaması koşulu kontrol edilmiştir. İlk yapılan analiz sonuçlarında, iyi değerler elde edilse de bazı değerlerde istenen sonuçlara ulaşılamamıştır [$\chi^2_{(853)} = 4435,24; p <,000, \chi^2/df = 5,20; GFI = 0,93; AGFI = 0,92; NNFI = 0,87; CFI = 0,89; RMSEA = 0,38$].

İlk yapılan DFA sonuçları, Etkin İletişimsel Liderlik boyutunun genişletilmiş orijinal ölçekte olduğu *Liderlik ve İletişim ve İkna boyutları* olarak ikiye bölünmesinin daha anlamlı sonuçlar verebileceğini göstermiştir. Ayrıca, test sonucunda elde edilen düzeltme indeksinin önerileri doğrultusunda hata kovaryansları eklenmiştir (Öneri doğrultusunda, 42 ve 43. ifadeler; 44 ve 46. ifadeler; 35 ve 36. ifadeler; 42 ve 43. ifadeler arasında).

Bu şekilde, yapılan düzenleme ile EPAI tr 11 alt boyutlu 44 ifadeden oluşan yapısına dair DFA analizi aracılığıyla doğrulanmıştır. Model uyumunun istatistiksel olarak kabul edilebilir düzeyde olduğu gözlenmiştir [$\chi^2_{(844)} = 4060,77; p <,000, \chi^2/df = 4,81; GFI = 0,94; AGFI = 0,93; NNFI = 0,88; CFI = 0,91; RMSEA = 0,36$]. İkinci düzey analiz ile EPAI'nin dört boyutlu yapısı da DFA ile test edilmiştir. Sonuçlar yine model uyumunun kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir [$\chi^2_{(876)} = 4354,40; p <,000, \chi^2/df = 4,97; GFI = 0,93; AGFI = 0,92; NNFI = 0,88; CFI = 0,89; RMSEA = 0,37$]. Böylelikle EPAI tr'nin dört boyutlu, 11 alt boyutlu, 44 ifadeli yapısı elde edilmiştir. Nihai durumdaki EPAI-tr nin yapısı verilmiştir.

Genel olarak EPAI-tr, Girişimcilik potansiyeli puanı ile alt boyut puanları arasındaki korelasyon analiz edilmiştir. Tablo 2'den de görüldüğü gibi, ölçeğin tüm boyutları ve alt boyutları ile Girişimcilik Potansiyeli (EPAI-tr genel puanı) arasında istatistiksel açıdan yüksek düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bununla birlikte boyutlar arası ilişkinin korelasyon düzeyi düşükten güçlüye dek çeşitli şekillerde ortaya çıkmıştır.

Girişimcilik Potansiyeli ile en yüksek korelasyona sahip alt boyutlar Stratejik Kaynak Geliştirme ($r=0,79; p =,000$), Liderlik Kapasitesi ($r=0,73; p =,000$), İletişim ve İkna Etme ($r=0,66; p =,000$) olmuştur. En düşük korelasyonlar ise, Ekonomik Özgürlük Motivasyonu ($r=0,44; p =,000$), Duygusal Zeka ($r=0,73; p =,000$) ve Sosyal Ağlar Geliştirme ($r=0,52; p =,000$) alt boyutlarında bulunmuştur.

Şekil 2. EPAI tr nin Boyut ve Alt boyutlarıyla Genel Yapısı ve DFA'ya göre faktör Yükleri

Tablo 2. EPAI-tr'nin Boyut, Alt Boyutları ve Denetim Odağı Ölçeği ile Korelasyon Tablosu

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
1. DENETİM ODAĞI PUANI	1	,404**	,353**	,444**	,391**	,303**	,400**	,159**	,359**	,307**	,280**	,223**	,330**	,460**	,411**	,521**	,561**
2. LİDERLİK KAPASİTESİ		1	,619**	,582**	,354**	,350**	,274**	,202**	,346**	,299**	,369**	,328**	,349**	,437**	,569**	,783**	,726**
3. İLETİŞİM VE İKNA EDEBİLME			1	,472**	,389**	,301**	,249**	,209**	,325**	,284**	,278**	,321**	,340**	,395**	,794**	,604**	,661**
4. STRATEJİK KAYNAK GELİŞTİRME				1	,415**	,401**	,299**	,347**	,419**	,308**	,419**	,348**	,487**	,484**	,485**	,854**	,794**
5. ÖZYETERLİK					1	,302**	,402**	,132**	,289**	,311**	,309**	,238**	,269**	,466**	,436**	,724**	,657**
6. İNNOVATİF YARATICILIK						1	,208**	,221**	,297**	,367**	,407**	,330**	,329**	,720**	,418**	,471**	,607**
7. DİRENÇLİLİK-DAYANILILIK							1	,041*	,225**	,281**	,200**	,202**	,170**	,774**	,331**	,405**	,531**
8. EKONOMİK ÖZGÜRLÜK MOTİVASYONU								1	,242**	,137**	,180**	,155**	,781**	,180**	,215**	,298**	,444**
9. RİSK EĞİLİMİ									1	,176**	,258**	,161**	,795**	,332**	,311**	,449**	,587**
10. SOSYAL AĞLAR GELİŞTİRME KAPASİTESİ										1	,228**	,227**	,199**	,421**	,809**	,387**	,522**
11. SORUMLULUK ALMA											1	,290**	,279**	,409**	,315**	,582**	,547**
12. DUYGUSAL ZEKA												1	,200**	,579**	,341**	,398**	,483**
13. GİRİŞİMCİ MOTİVASYONLAR BOYUTU													1	,326**	,335**	,475**	,656**
14. PSİKOLOJİK YETKİNLİKLER BOYUTU														1	,509**	,598**	,767**
15. SOSYAL YETKİNLİKLER BOYUTU															1	,616**	,737**
16. YÖNETSEL YETKİNLİKLER BOYUTU																1	,924**
17. GENEL GİRİŞİMCİLİK PUANI																	1

**=p < 0,01; *=p < 0,05;

Boyutlar açısından bakıldığında Girişimcilik Potansiyeli ile en yüksek korelasyon Yönetmelik Yetkinlikler boyutunda elde edilmiştir ($r=0,92$; $p = ,000$). Psikolojik Yetkinlikler ($r=0,77$; $p = ,000$), Sosyal Yetkinlikler ($r=0,74$; $p = ,000$) Girişimci Motivasyonlar ($r=0,66$; $p = ,000$) boyutlarında da istatistiki açıdan anlamlı ve korelasyon yüksek düzeyi yüksek ilişkiler bulunmuştur. Yapılan geçerlik çalışmaları ışığında Hipotez 1'in kabul edilmesine ve EPAI-tr'nin geçerli bir envanter olduğuna karar verilmiştir.

Ölçüt geçerliliğinin sınanması için yapılan analizde, Denetim Odağı Ölçeği ile Girişimcilik Potansiyeli ve tüm boyut ve alt boyutlar arasındaki korelasyon katsayıları da Tablo 2'de verilmiştir. Denetim Odağı ve EPAI-tr genel puanı arasında da orta düzeyde ancak yüksek anlamlılıkta ilişki bulunmuştur ($r=0,56$; $p = ,000$). Alt boyutlarda da benzer şekilde, genel olarak yüksek anlamlılıkta zayıf korelasyonlar bulunmuştur (0,16 il3 0,44 arasında değişen korelasyon katsayılarında olmak üzere). Boyutlarda korelasyon katsayısı gücü sırasına göre, Yönetmelik Yetkinlikler ($r=0,52$; $p = ,000$), Psikolojik Yetkinlikler ($r=0,46$; $p = ,000$), Sosyal Yetkinlikler ($r=0,41$; $p = ,000$) ve Girişimci Motivasyonlar ($r=0,33$; $p = ,000$) boyutlarında da istatistiki açıdan anlamlı ve orta düzeyde korelasyonlar bulunmuştur. Bu verilere dayanılarak Hipotez 3 kabul edilerek ölçüt geçerliliğinin sağlandığına karar verilmiştir.

Güvenirlilik Çalışmaları

EPAI-tr'nin güvenirliliğinin test edilmesi amacıyla, test tekrar-test, Cronbach Alfa katsayısı, iki test yarım güvenirliliği testleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, Santos, Caetano ve Curral (2014) tarafından yapılan orijinal çalışma ve Spagnoli ve diğerleri (2016) tarafından yapılan İtalya çalışması ile karşılaştırılmıştır (Tablo 3).

Tablo 2. Test Re Test Güvenirlilik Analizi Sonuçları

	Test Tekrar Test	İç Tutarlık	İki yarım	Öncül çalışmalar	
	(N=117)	Cronbach Alpha	Guttman Split-Half	Santos ve diğerleri (2014)	Spagnoli ve ar, (2016)
Genel Girişimcilik Puanı	,91** ^P	,90	,83		,89
Girişimci Motivasyon	,77** ^P	,64	,39	,67	,70
Yönetmelik Yetkinlikler	,84** ^P	,86	,78	,88	,86
Psikolojik Yetkinlikler	,86** ^P	,55	,40	,66	,58
Sosyal Yetkinlikler	,86** ^P	,60	,44	,78	,65
Ekonomik Özgürlük Arzusu	,63** ^P	,60	,49	,71	,81
Bağımsızlık Arzusu ^a	Çalışmada yok	Çalışmada yok	Çalışmada yok	,22 ^P	,29 ^P
Girişimci Öz-Yeterlik	,64** ^P	,73	,75	,66	,70
Vizyon ^b	Çalışmada yok	Çalışmada yok	Çalışmada yok	,68	,67
Stratejik Kaynak Geliştirme	,69** ^P	,78	,74	,62	,75
Liderlik	,84** ^P	,76	,74	,66	,77
İnnovatif Yaratıcılık	,79** ^P	,75	,72	,67	,62
Duyusal Zeka	,80** ^P	,49	,49	,57	,56
Dirençlilik-Dayanıklılık	,87** ^P	,69	,77	,25 ^P	,18 ^P
Sosyal Ağlar Geliştirme	,69** ^P	,49	,39	,35 ^P	,54 ^P
İkna ve İletişim Kapasitesi	,90** ^P	,76	,69	,68	,71
Risk Eğilimi	,92** ^P	,60	,56	Çalışmada yok	Çalışmada yok
Sorumluluk Alma	,83** ^P	,54	,54	Çalışmada yok	Çalışmada yok

p = r Pearson **= p=.000

a= Türkiye çalışmalarında "Bağımsızlık Arzusu" boyutu "Ekonomik Motivasyon" boyutu ile birleşerek "Ekonomik Özgürlük Motivasyonu" boyutunu oluşturmuştur.

b= Türkiye çalışmalarında "Vizyon" boyutu "Kaynak Geliştirme" boyutu ile birleşerek "Stratejik Kaynak Geliştirme" boyutunu oluşturmuştur.

Tablo 3'ten de görüldüğü gibi Test tekrar test sonuçları ölçek genel puanı için 0,91 bulunmuştur. İki uygulama arasında yüksek istatistiksel anlamlılıkta ve yüksek düzeyde ilişki bulunmuştur. Alt ölçekler açısından da durum benzer sonuçlara işaret etmiştir. Boyut ve alt boyutlarda test tekrar test uygulamasının korelasyon sonuçları, yüksek anlamlılık katsayısında 0,63 ile 0,93 arasında değişen yüksek oranlarda ilişkiye işaret etmektedir.

EPAI-tr'nin genel iç tutarlılık katsayısı 0,90 (Cronbach Alfa) olarak bulunmuştur. Boyut ve alt boyutların güvenilirlik katsayıları, orta ve güçlü düzeyde yeterliğe işaret etmektedir. Alt boyutlar ve boyutlarda en düşük katsayı 0,49; en yüksek katsayı 0,86 olarak bulunmuştur. İki yarım test güvenilirliği analizine bakıldığında, EPAI-tr'nin genel Guttman Split-Half güvenilirlik katsayısı 0,83 bulunmuştur. Alt boyutlar ve boyutlarda katsayılar 0,39-0,78 arasında değişmektedir. Elde edilen Cronbach Alfa değerleri Santos, Caetano ve Curral (2014) ve Spagnoli ve diğerlerinin (2016) çalışmaları ile paralellik göstermektedir. Girişimci Motivasyon boyutu çalışmamızda 0,64; Santos, Caetano ve Curral'ın çalışmasında (2014) 0,67 ve Spagnoli ve diğerlerinin çalışmasında (2016) 0,70 olarak bulunmuştur. Diğer boyutlarda önceki çalışmalara paralel Cronbach Alfa değerleri elde edilmiştir. Cronbach Alfa değerleri sırasıyla Yönetsel Yetkinlikler boyutunda 0,86; 0,88; 0,86 olarak; Psikolojik Yetkinlikler boyutunda 0,55; 0,66; 0,58 olarak; Sosyal Yetkinlikler boyutunda 0,60; 0,78; 0,65 olarak bulunmuştur. Altölçekler açısından da çalışmamızda 0,49-0,78 arasında değişen Cronbach alfa değeri, diğer çalışmalar için sırasıyla 0,22-0,71 ve 0,29-0,81 olarak bulunmuştur.

Bu sonuçlar genel olarak, ele alındığında ve önceki çalışmalarla kıyaslandığında EPAI-tr'nin genel puanında, boyut ve alt boyutlarda güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Böylelikle Hipotez 2 kabul edilerek, EPAI-tr'nin güvenilirlik kriterlerini sağladığına karar verilmiştir.

Temel Psikometrik Bulgular

Bu bölümde, EPAI-tr'nin standartlarının oluşturulabilmesi için, örneklemin temel demografik gruplarında girişimcilik potansiyeli açısından değerlendirilmesi için yapılan analizlere yer verilmiştir. Genel olarak girişimcilik potansiyeli ve her bir boyut ve alt boyutlardan elde edilen puanların cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir. Sonuçlara göre, İnnovatif Yaratıcılık ve Psikolojik Yetkinlikler dışında kalan her alanda iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılaşmalar mevcuttur (Tablo 4).

Tablo 3. Genel Girişimcilik Potansiyeli ve Boyut Alt boyutlar Açısından Cinsiyet Değişkeni (t testi)

	Grup	N	Ort.	s.s.	T	Sd
Genel Girişimcilik Potansiyeli	Kadın	1338,00	3,74	0,45	-5,28**	2828,57
	Erkek	1581,00	3,83	0,45		
Girişimci Motivasyon	Kadın	1338,00	3,56	0,64	-6,33**	2818,69
	Erkek	1581,00	3,71	0,63		
Yönetsel Yetkinlikler	Kadın	1338,00	3,73	0,52	-5,50**	2837,36
	Erkek	1581,00	3,84	0,52		
Psikolojik Yetkinlikler	Kadın	1338,00	3,82	0,55	-0,53	2844,01
	Erkek	1581,00	3,83	0,55		
Sosyal Yetkinlikler	Kadın	1338,00	3,90	0,64	-3,50**	2818,12
	Erkek	1581,00	3,99	0,63		
Ekonomik Özgürlük Arzusu	Kadın	1338,00	3,70	0,79	-3,96**	2853,00
	Erkek	1581,00	3,82	0,80		
Girişimci Öz-Yeterlik	Kadın	1338,00	3,97	0,65	-5,13**	2820,66
	Erkek	1581,00	4,10	0,64		
Stratejik Kaynak Geliştirme	Kadın	1338,00	3,65	0,64	-4,38**	2849,59
	Erkek	1581,00	3,75	0,65		
Liderlik Kapasitesi	Kadın	1338,00	3,54	0,69	-3,99**	2858,34
	Erkek	1581,00	3,64	0,71		
İnnovatif Yaratıcılık	Kadın	1338,00	4,20	0,68	1,00	2846,53
	Erkek	1581,00	4,18	0,69		
Duyusal Zeka	Kadın	1338,00	3,93	0,78	4,59**	2917,00
	Erkek	1581,00	3,79	0,82		
Direncillik- Dayanıklılık	Kadın	1338,00	3,39	0,87	-3,88**	2917,00
	Erkek	1581,00	3,51	0,82		
Sosyal Ağlar Geliştirme	Kadın	1338,00	4,03	0,82	-2,22*	2804,17
	Erkek	1581,00	4,09	0,79		
İkna ve İletişim Kapasitesi	Kadın	1338,00	3,78	0,78	-3,41**	2822,36
	Erkek	1581,00	3,88	0,77		
Risk Eğilimi	Kadın	1338,00	3,41	0,83	-5,97**	2810,66
	Erkek	1581,00	3,59	0,80		
Sorumluluk Alma	Kadın	1338,00	3,82	0,84	-1,94*	2917,00
	Erkek	1581,00	3,88	0,82		

**= p<0,01 *=p<=0,05

Erkek katılımcıların ortalama Genel Girişimcilik Potansiyeli puanı ($\chi=3,83$) kadınların ortalama puanına göre anlamlı farklılaşmaktadır ($t_{(2828,57)}=-5,28$; $p=0,000$). Anlamlı farklılaşma çıkan boyut ve alt boyutlarda erkek katılımcıların ortalama puanları kadın katılımcıların puanlarına göre yüksektir. Literatürde yaygın olarak, erkeklerin kadınlara göre, girişimcilik puanlarının yüksek olduğu görülmektedir (örn; Berglann, Moen, Røed, ve Skogstrøm, 2011; Ceptureanu ve Ceptureanu, 2015; Espiritu-Olmos ve Sastre-Castillo, 2015).

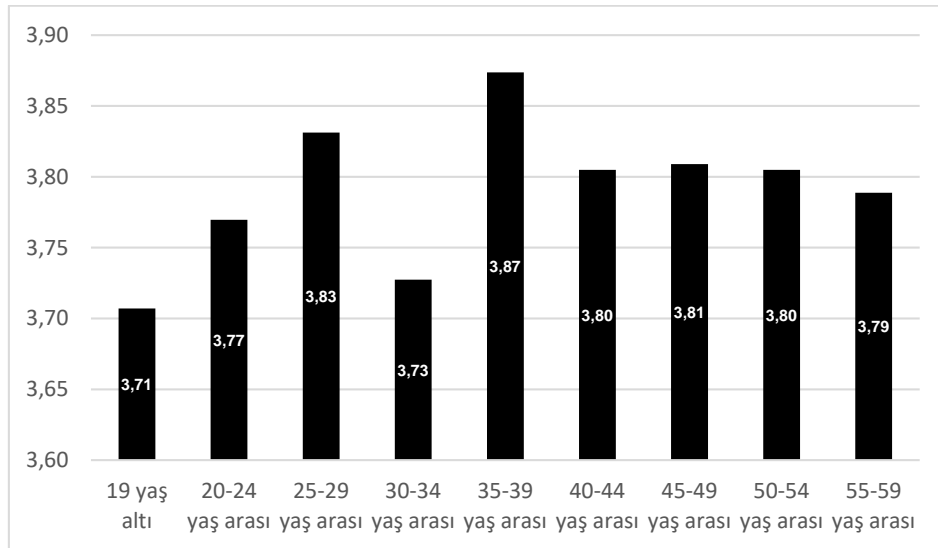
Halihazırda bir yatırıma ortak veya sahip olan (girişimci olan) kişilerle diğer çalışma durumlarının EPAl-tr den elde ettikleri puanlar karşılaştırılarak potansiyelin gerçeğe işaret edip etmediği ANOVA testi aracılığıyla analiz edilmiştir (Tablo 5). Girişimci grubun Genel Girişimcilik Potansiyeli Puanı ($\chi=3,91$), girişimci olmayan ($\chi=3,77$) ve esnaf grubun ($\chi=3,80$) ortalamalarına göre istatistiksel açıdan anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($F_{(2,2806)}=13,22$; $p=0,00$). Bu verilere dayalı olarak Hipotez 4'ün kabul edildiğine, EPAl-tr'nin girişimci olan ve olmayan grubun girişimci potansiyeli ayırt edebilecek bir envanter olduğuna karar verilmiştir.

Tablo 4. Girişimci, Girişimci Olmayan ve Esnaf Grubun Ortalama Girişimcilik Potansiyeli Puanları

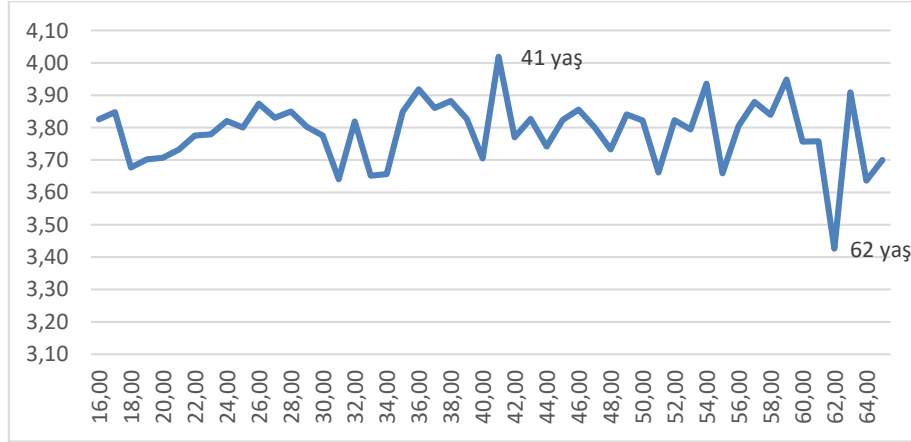
	Karelerin toplamı	SD	Ortalama Kare	F	Post Hoc
Gruplararası	5,41	2	2,70	13,22**	Girişimci Olmayan < Girişimci
Grupiçi	574,02	2806	,20		Girişimci > Esnaf
Toplam	579,43	2808			
Gruplararası	5,29	8	,66	3,22**	20-24 < 35-39
Grupiçi	588,59	2868	,20		25-29 > 30-34
Toplam	593,883	2876			35-39 > 30-34

**= $p<0,01$

Yaş grupları açısından ise, 30-34 yaş grubunun ortalama girişimcilik potansiyeli puanı ($\chi=3,73$); 25-29 ($\chi=3,83$) ve 35-39 yaş ($\chi=3,91$) gruplarından istatistiksel açıdan anlamlı biçimde düşüktür. Aynı şekilde, 20-24 yaş grubunun ortalaması da ($\chi=3,77$) 35-39 yaş grubu ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı biçimde düşüktür ($F_{(8,2868)}=3,22$; $p=0,00$). En yüksek Girişimcilik Potansiyeli Puanı 35-39 yaş grubunda elde edilmiştir.

Şekil 2. Yaş Gruplarının Girişimcilik Puanı Dağılımı

Şekil 3. Yaşla Girişimcilik Potansiyeli Değişimi

Örneklemin her yaş için EPAl-tr ortalaması dikkate alındığında, girişimci potansiyelin zirve yaptığı yaş 41; dip yaptığı yaş 62 olarak bulunmuştur (Şekil 4). Halihazırda girişimci olan; olmayan veya esnafların cinsiyetlerine göre Genel Girişimcilik Potansiyeli Puanlarına bakıldığında girişimci kadın ve erkeklerin ortalamaları ($\chi_{(Erkek)}=3,95$; $\chi_{(Kadın)}=3,81$) hem girişimci olmayanlardan ($\chi_{(Erkek)}=3,81$; $\chi_{(Kadın)}=3,74$) hem de esnaflardan ($\chi_{(Erkek)}=3,79$; $\chi_{(Kadın)}=3,84$) daha yüksektir. Bu noktada, dikkat çekici olgulardan birisi de, esnaf kadınların girişimcilik potansiyellerinin girişimci erkeklerden sonraki en yüksek ortalamaya ulaşmasıdır.

Tablo 5. Cinsiyet ve Halihazırdaki Girişimcilik Durumuna Göre Girişimcilik Potansiyeli Puanı Dağılımı

		Girişimci Olmayan	Girişimci	Esnaf
Cinsi	Kadın	3,74	3,81	3,84
yet	Erkek	3,81	3,95	3,79

Sonuç Ve Değerlendirme

Girişimciliğin nasıl desteklenebileceği, hangi koşullarda gelişebileceği, ne tür kişilik özelliklerine sahip olan kişilerin daha iyi bir girişimci olabileceği kadar önemli bir başka konu da, girişimin yaşam ömrünün uzatılmasıdır. Girişimin sürekliliğinin, yani girişimcilerde devir (turnover) oranının düşüklüğü iş eşleşme etkisi, iş gücü piyasası değer etkisi ve kişisel angajman etkisi ile açıklanabilir görünmektedir. Bu açıdan, girişimci olma eğilimi olan ve bunu hayat geçiren kişilerin ödüllendirilmesi hayati önemde görünmektedir. İşgücü piyasasında uyumsuz eşleşme durumlarında olduğuna insanlar için girişimcilik, gittikçe cazip bir seçenek halini almaktadır (Failla, Melillo, ve Reichstein, 2017).

Bir başka önemli unsur, hem örgün hem de yaygın eğitim sürecinde verilen girişimcilik eğitimlerinin etkinliğinin artırılmasıdır. Girişimcilik eğitiminin başarısının artırılabilmesi için, gerçek iş ortamlarına yakın ortamlarda eğitilmesi gerekmektedir (Chiru, Tachiciu, ve Ciuchete, 2012). Bununla birlikte, kişilik özellikleri, girişimciliği açıklama bakımından eğitimle karşılaştırılabilir bir etkiye sahiptir. Kişilik özellikleri, girişimciliğe karar verme ve bir girişimci olarak kalmaya devam etmede önemli belirleyici konumdadır (Caliendo, Fossen, ve Kritikos, 2014). Galindo ve Méndez (2014) tarafından 13 gelişmiş ülkede 2002-2007 yıllarını kapsayan analizler sonucunda, para politikası ve sosyal iklimin de dahil olduğu faktörlerin inovasyon ve girişimcilik üzerinde pozitif yönde etkili olduğu; ekonomik aktivitenin girişimcilik ve inovasyonu etkilediği sonucuna varılmıştır.

Türkiye'de girişimlerin hayatta kalma oranı yükseltilmelidir. TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu), 2017) verilerine göre, 2014 yılında kurulan girişimlerden 2015 yılında hayatta kalanların oranı % 68,8'dir.

Tablo 6. Yaş grubuna ve sektöre göre işveren olarak çalışanların dağılımı, 2014-2015

Yaş grubu	Toplam		Tarım		Tarım dışı	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
15 - 19 yaş grubu	0,1	0,1	-	0,5	0,1	0,1
20 - 24 yaş grubu	1,9	2,2	0,4	0,7	1,9	2,3
25 - 29 yaş grubu	6,7	7,5	1,5	2,9	6,9	7,7
30 - 34 yaş grubu	15,6	15,0	5,0	8,6	16,1	15,3
35 - 39 yaş grubu	18,4	17,8	7,8	7,2	18,9	18,2
40 - 44 yaş grubu	16,9	16,8	12,6	11,8	17,0	17,0
45 - 49 yaş grubu	15,2	14,6	20,5	10,5	14,9	14,8
50 - 54 yaş grubu	10,6	10,8	13,4	14,9	10,4	10,6
55 - 59 yaş grubu	7,0	7,1	10,6	15,7	6,9	6,7
60 - 64 yaş grubu	4,1	4,6	12,5	11,8	3,7	4,3
65 yaş ve üzeri yaş grubu	3,6	3,5	15,6	15,5	3,1	3,0
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak: (TUIK 2017b)

Türkiye’de üniversite öğrencileri ile yapılan bir çok çalışmada (Uysal ve Güney, 2016) elde edilen sonuçlar girişimci eğilim veya potansiyele sahip olduklarını göstermekle birlikte yaşam pratikleri ve sonuçlar girişimci eylemde bulunma oranının hala istenen seviyede olmadığını göstermektedir. TUIK’in (2017b) 2015 yılına girişimciliğe ilişkin verileri de bunu destekler niteliktedir. Tablodan görüldüğü gibi, 2015 yılında 30 yaş altı girişimcilerin oranı tarım dahil % 9,8; tarım dışı sektörlerde % 10,1’dir. Aynı dönemde 24 yaş altındaki girişimcilerin oranı ise, tarım dahil % 2,3; tarım dışı sektörlerde % 2,4 olarak tespit edilmiştir. AB ile kıyaslandığında daha ilginç bir tablo ortaya çıkmaktadır. Toplam girişimci sayısı bakımından AB’de en üst sıralarda yer alırken, toplam girişimciler içinde gençlerin oranı açısından AB ortalamasını yakalayamamaktadır (Yavuzalsan ve Özkal, 2017).

Bu doğrultuda, girişimci potansiyelin önceden belirlenmesi, değerlendirilmesi, ölçülmesi, geliştirilmesi Türkiye’de sosyal bilimciler için önemli bir çalışma alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Bir ölçme aracı olarak Santos, Caetano ve Curral (2014) tarafından geliştirilen *Entrepreneurial Potential Assessment Inventory*’nin (EPAI), bu ihtiyaca cevap verebileceğine karar verilmiştir.

Bu çalışmada, EPAI Türkçe’ye çevrilerek (EPAI-tr), geçerlik, güvenilirlik ve temel psikometrik analizleri yapılmıştır. EPAI ölçeğinin Türkçeye çevrilebilmesi gerekli yazışmalar ve onaylar alınarak çeviri tekrar çeviri süreci izlenerek nihai form farklı aşamalarda dil ve alan uzmanlarınca kontrol edilmiştir.

EPAI-tr’nin güvenilirliğine ilişkin analizler, Cronbach Alfa katsayısı, iki yarım güvenilirlik analizi katsayısı ve test tekrar test güvenilirlik katsayıları aracılığı ile yapılmıştır. EPAI-tr’nin genel iç tutarlık katsayısı, 0,90; test tekrar test güvenilirlik katsayısı 0,91; iki yarım test katsayısı 0,83 olarak bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar Ölçeğin orijinal formu (Santos, Caetano, & Curral, 2014) ve İtalyanca formunda (Spagnoli, Santos, Caetano, & Lo Presti, 2016) elde edilen sonuçlar ile tutarlıdır. Yine boyutlarda elde edilen katsayılar da anılan önceki çalışmalarla tutarlıdır.

Geçerlik çalışmaları bağlamında öncelikle eksen döndürme yöntemiyle faktör analizi ve ardından DFA yapılarak ölçeğin Türkiye örneklemindeki yapısı ortaya çıkarılmıştır. Sonuçlara göre orijinal formundan küçük farklılıklar bulunmuştur. Ortaya çıkan sonuçlar 44 ifadeden oluşan 11 alt boyutlu yapıya işaret etmiştir.

Orijinal formdaki “Liderlik” ve “İletişim ve İkna Etme” alt boyutları faktör analizi sonuçlarına göre birleşerek “Etkin İletişimsel Liderlik” alt boyutunu; “Kaynak Geliştirme” ve “Vizyon” alt boyutları birlikte “Stratejik Kaynak Geliştirme”; “Yaratıcılık” ve “İnnovasyon” alt boyutları birleştirilerek “İnnovatif Yaratıcılık” alt boyutunu; “Bağımsızlık Arzusu” ve “Ekonomik Motivasyon” alt boyutları birleştirilerek, “Ekonomik Özgürlük Motivasyonu” alt boyutunu oluşturmuştur. Faktör analizinde iki ayrı başlık altında toplanan “özyeterlik” boyutu orijinaline sadık kalarak birleştirilmiştir. Yeni bir alt boyut olarak “Sorumluluk Alma” alt boyutu oluşmuştur. Bunlar dışında “Direncillik-Dayanılılık”, “Risk Eğilimi”, “Sosyal Ağlar Geliştirme”, “Duyusal Zeka” boyutları aynı kalmıştır. Bütün ifadeler madde analizleri sonuçlarında orijinalinde bağlandığı alt boyutlarıyla aynı faktöre yüklenmiştir. Bu yapı daha sonra DFA uygulanarak test edilmiş, elde edilen sonuçlara göre boyutlar yeniden belirlenmiştir. DFA sonuçları “Etkin İletişimsel Liderlik” ikiye bölünmesine işaret ettiğinden ve bu yapı orijinal forma uygun olduğundan iki boyut olarak elen alınmış ve nihai yapıya ulaşılmıştır. Bu yapı daha sonra, Yöneltilmiş Yetkinlikler, Psikolojik Yetkinlikler, Girişimci Motivasyon ve Sosyal Yetkinlikler boyutlarını da içerecek şekilde İkinci Düzey DFA ile de test edilerek doğrulanmıştır. EPAI-tr’nin ölçüt geçerliliği açısından da sınanması, Denetim Odağı Ölçeği ile yapılmıştır. İki ölçek arasında orta düzeyde ve yüksek anlamlılıkta korelasyon elde edilmiştir. Halihazırda bir girişime sahip olanlar, olmayanlar ve

esnafların aldığı EPAl-tr puanlarının farklı olması; girişimcilerin potansiyel puanlarının anlamlı biçimde yüksek olması da bir başka geçerlik kanıtı olarak ele alınmıştır.

Bu sonuçlar genelinde, EPAl-tr'nin, girişimcilik potansiyelini ölçme amaçlı geçerli ve güvenilir bir araç olduğu sonucuna varılmıştır.

EPAl-tr'ye göre, kadınların girişimcilik potansiyeli erkeklerden daha düşük çıkmıştır. Alana paralel bir bulgu olsa da bunun sebebinin açıklanması daha detaylı bir dizi çalışmayı gerektirmektedir. Ayrıca çalışmada yaş ile girişimcilik potansiyeli arasındaki ilişkinin doğrusal olmadığı, dalgalandığı görülmektedir. Bu bulgu da alandaki birçok çalışmada elde edilen sonuçlara uygundur. Bireylerin girişimci haline gelmesi büyük olasılıkla, bir profesyonel uzmanlık alanında deneyim ve başarılar kazandıkça mümkün olmaktadır (Ceptureanu & Ceptureanu, 2015) .

Girişimciliğin bir potansiyel olarak kabul edilerek farklı alanlarda verilerin toplanmasına ihtiyaç vardır. Elde edilen bilgiler ışığında bu potansiyelin geliştirilmesi için, daha etkin eğitim ve kamu müdahalelerinin yapılandırılması mümkün olacaktır. Bu tür çalışmaların organizasyonunda, girişimcilik potansiyelini oluşturan psiko-sosyal yönlerin geliştirilmesinin önemi dikkate alınmalıdır. Elde edilen geçerli ve güvenilir EPAl-tr ile farklı açılardan bireylerin girişimcilik potansiyellerini olumlu ya da olumsuz etkileyen faktörler analiz edilmelidir.

Kaynakça

- Alpkan, L., Keskin, H., Zehir, C. (2002). Girişimcilik Hisleriyle Girişimcilik Potansiyeli Arasındaki İlişki: Gebze ve Civarındaki Girişimciler Üzerine Bir Saha Araştırması. Yüzyılda KOBİ'ler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu.
- Altınay, L., Madanoğlu, M., Daniele, R., Lashley, C. (2012). The Influence Of Family Tradition and Psychological Traits On Entrepreneurial Intention. *International Journal of Hospitality Management*, 31, 489– 499.
- Aparicio, S., Urbano, D., Audretsch, D. (2016). Institutional Factors, Opportunity Entrepreneurship And Economic Growth: Panel Data Evidence. *Technological Forecasting and Social Change*, 102, 45-61.
- Aytaç, Ö., İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 101-120.
- Baum, J. R., Locke, E. A. (2004). The Relationship of Entrepreneurial Traits, Skill, and Motivation to Subsequent Venture Growth. *Journal of Applied Psychology*, 89(4), 587.
- Berglann, H., Moen, E. R., Røed, K., Skogstrøm, J. F. (2011). Entrepreneurship: Origins and Returns. *Labour Economics*, 18(2), 180-193.
- Bozkurt, Ö. (2013). Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi: Potansiyel Girişimciler Üzerinde Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 57-78.
- Bozkurt, Ö. Ç., Alparlan, A. M. (2013). Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler ile Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(1), 7-28.
- Bozkurt, Ö. Ç., Kalkan, A., Koyuncu, O., Alparlan, A. M. (2012). Türkiye'de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, (15), 229-247.
- Caliendo, M., Fossen, F., Kritikos, A. S. (2014). Personality Characteristics and the Decision to Become and Stay Self-Employed. *Small Business Economics*, 42 (4), 787–814.
- Ceptureanu, I. S., Ceptureanu, E. G. (2015). Challenges and Barriers of European Young Entrepreneurs. *Management Research and Practice*, Vol. 7, issue 3, pp: 34-58.
- Chiru, C., Tachiciu, L., Ciuchete, S. G. (2012). Psychological Factors, Behavioural Variables and Acquired Competencies in Entrepreneurship Education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 4010-4015.
- Çolakoğlu, N., Gözükara, İ. (2016). A Comparison Study on Personality Traits Based on the Attitudes of University Students toward Entrepreneurship. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 229, 133-140.
- Driessen, M. P., Zwart, P. S. (2016). The Entrepreneur Scan Measuring Characteristics and Traits of Entrepreneurs. <http://www.necarbo.eu/files/E-scan%20MAB%20Article.pdf>. adresinden alındı (4.2.2016).
- Duman, L., Bedük, A., Köylüoğlu, A. S., Ay, K. (2015). Entrepreneurship Culture at SMEs: A Case Study in Konya. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 207, 492-501.
- Ensari, M. Ş., Hazal, K. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Eğilimi ile Girişimcilik Potansiyelleri Arasındaki İlişkiye Ailelerin Girişimcilik Öyküsünün Aracı Etkisinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 28, Eylül, DOI: 10.5505/pausbed.2017.43875
- Espíritu-Olmos, R., Sastre-Castillo, M. A. (2015). Personality Traits Versus Work Values: Comparing Psychological Theories on Entrepreneurial Intention. *R. Journal of Business Research*, , 68(7), 1595-1598.
- Failla, V., Melillo, F., Reichstein, T. (2017). Entrepreneurship And Employment Stability—Job Matching, Labour Market Value, and Personal Commitment. *Journal of Business Venturing*, 32(2), 162-177.
- Fairlie, R. W., Holleran, W. (2012). Entrepreneurship Training, Risk Aversion and Other Personality Traits: Evidence From A Random Experiment. *Journal of Economic Psychology*, 33(2), 366-378.
- Galindo, M. Á., Méndez, M. T. (2014). Entrepreneurship, Economic Growth, And Innovation: Are Feedback Effects At Work? *Journal of Business Research*, 67(5), 825-829.
- Güney, S., Çetin, A. (2003). Kültürün Girişimcilik Etkisi ve Türkiye'de Girişimcilik Kültürü. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 21, Sayı 1, 189-210.
- Gürer, A., Sezen, S., Solmaztürk, A. B. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Girişimci Kişilik Özelliklerini Ölçmeye Yönelik Bir Alan Araştırması. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 49, (2) : 1-19

- Gürol, Y., Atsan, N. (2006). Entrepreneurial Characteristics Amongst University Students: Some Insights for Entrepreneurship Education and Training in Turkey. *Education and Training. Education and Training*, 48(1), 25–38.
- Ireland, R. D., Kuratko, D. F. (2001). *Corporate Entrepreneurship and Middle-Level Managers' Entrepreneurial Behavior: Relationships, Outcomes, and Consequences*. University of Richmond.
- Karabulut, A. T. (2016). Personality Traits on Entrepreneurial Intention. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 229, 12-21.
- Kızılgöl, Ö., İşgüden, B. (2008). Bandırmanın Girişimcilik Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt 9, Sayı 2, 257-279.
- Kirby, D. A. (2004). Entrepreneurship Education: Can Business Schools Meet the Challenge? *Education ve Training*, 46(8/9): 510-519.
- Krueger, N. F., Brazeal, D. V. (1994). Entrepreneurial Potential and Potential Entrepreneurs. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 18, 91-104.
- Kuratko, D. F. (2005). The Emergence of Entrepreneurship Education : Development, Trends, and Challenges. *Entrepreneurship Theory ve Practice*, (September): 577-597.
- Türkiye İstatistik Kurumu [TUIK]. (2017). TUIK. <http://www.tuik.gov.tr>: <http://www.tuik.gov.tr> adresinden alındı (15.7.2017).
- Landström, H. (2002). Pioneers in Entrepreneurship Research, New Frontiers of Entrepreneurship. Università Commerciale L. Bocconi.
- Landström, H. (2004). Pioneers in Entrepreneurship Research. *Crossroads of Entrepreneurship*, 13-31.
- Montanye, J. A. (2006). Entrepreneurship. *Independent Review*, 10(4), 547-569.
- Mueller, S. L., Thomas, A. S. (2001). Culture and Entrepreneurial Potential: A nine Country Study of Locus of Control and Innovativeness. *Journal of Business Venturing*, Volume 16, Issue 1, January, Pages 51-75.
- Naudé, W. (2013). Entrepreneurship and Economic Development: Theory, Evidence and Policy. Bonn: Browser.
- Niia, Y., Taji, N. (2011). Psychological Predictors Of Entrepreneurial Interest in Japan. *Innovation Management*, 9, 61-72. 6.
- Obschonka, M., Silbereisen, R. K., Schmitt-Rodermund, E. (2011). Successful Entrepreneurship as Developmental Outcome. *European Psychologist*, Vol. 16(3):174–186.
- Ören, K., Biçkes, M. (2011). Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri (Nevşehir'deki Yüksek Öğrenim Öğrencileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Vol.16, No.3, pp.67-86.
- Özdemir, L. (2016). Kişilik Özelliklerinin Bir Girişimcilik Boyutu Olan Denetim Odağı Üzerindeki Etkisi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 17 (2), 131-149.
- Özdil, T., Yoğurtçu, G., Yoğurtçu, K., Ünal, U. (2014). Girişimciliği Etkileyen Sosyo-Kültürel Değişkenler (Kırgızistan Ve Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Görüşlerinin Karşılaştırmasına Dayalı Bir Araştırma). *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, V.3 (1), 73-103.
- Royo, M. A., Sarip, A., Shaari, R. (2015). Entrepreneurship Traits and Social Learning Process: An Overview and Research Agenda. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 171, 745-753.
- Santos, S., Caetano, A., Curral, L. (2014). Psychosocial Aspects of Entrepreneurial Potential. *Journal of Small Business and Entrepreneurship*, 26 (6), 661-685.
- Shirokova, G., O. O., Bogatyreva, K. (2016). Exploring the Intention–Behavior Link in Student Entrepreneurship: Moderating Effects of Individual and Environmental Characteristics. *European Management Journal*, 34(4), 386-399.
- Souza, G. H., Santos, P. D., Lima, N. C., Cruz, N. J., Lezana, A. G. (2016). Entrepreneurial Potential and Success in Business: A Study on Elements of Convergence and Explanation. *RAM Revista de Administração Mackenzie*, 17(5), 188-215.
- Spagnoli, P., Santos, S. C., Caetano, A., Lo Presti, A. (2016). A Contribution Towards the Validation of the Italian Version of the Entrepreneurial Potential Assessment Inventory. *BPA-Applied Psychology Bulletin, (Bollettino di Psicologia Applicata)*, 64(275).
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. New York: Pearson.
- Toma, S., Grigore, A., Marinescu, P. (2014). *Procedia Economics and Finance*, 8, 436 – 443.
- TÜİK [Türkiye İstatistik Kurumu]. (2017, Mart 1). Girişimcilik 2015 Haber Bülteni. TÜİK: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1034 adresinden alındı
- Uysal, B., Güney, S. (2016). Entrepreneurial Intentions of Turkish Business Students: An Exploration Using Shapero's Model. *Yönetim Bilimleri Dergisi / Journal of Administrative Sciences*, Cilt / Volume: 14, Sayı / N: 28, ss. / pp.: 27-47.
- Van Praag, M. (2005). *Successful Entrepreneurship: Confronting Economic Theory With Empirical Practice*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Viinikainen, J., Heineck, G., B. P., Hintsanen, M., Raitakari, O., Pehkonen, J. (2017). Born Entrepreneurs? Adolescents' Personality Characteristics and Entrepreneurship in Adulthood. *Journal of Business Venturing Insights*, 8, 9-12.
- Yavuzalsan, K., Özkal, L. (2017). AB ve Türkiye'de Genç Nüfusun Girişimcilik Faaliyetlerinin Karşılaştırılması ve Türkiye'de Genç Girişimciliğin AB'ne Entegrasyonuna Yönelik Bir Öneri. Nazilli Ticaret Odası Sitesi: <http://www.naztic.org.tr/uploads/ab-ve-turkiye-genc-girisimcilik-eurefe-636314067610451604.pdf> adresinden alındı (20.6.2017)
- Yüksel, H., Cevher, E., Yüksel, M. (2015). Öğrencilerin Girişimci Kişilik Özellikleri İle Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, ss.143-156.
- Yüzüak, E. (2010). Üniversitelerde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerini Etkileyen Faktörler: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İ.İ.B.F. Örneği, Dan. Doç. Dr. Nazan Yelkikalan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Zhao, H., Seibert, S. (2006). The Big Five Personality Dimensions And Entrepreneurial Status: A Meta-Analytic Review. *Journal of Applied Psychology*, 91 (2), 259–271.

Summary

The entrepreneurship is one of the most attention grabbing concept in social sciences. Since the ancient ages, scientists and philosophers have been commented on entrepreneurship. According to the "zeitgeist", these comments change from "who can be called an entrepreneur" to "how it affects the society". When entrepreneurship is considered as the number of companies in the society, it indicates that entrepreneurship has improved the economy. According to OECD's 2003 and 2005 data, approximately 20%-40% of the total labor productivity increase in the eight major industrialized countries is directly attributable to the closure of old companies and the reallocation of resources resulting from the introduction of new ones (Berglann, Moen, Røed, and Skogstrøm, 2011: 180). The work by Aparicio, Urbano, and Audretsch (2016) suggests that private institutions are more effective than public institutions when it comes to the development of entrepreneurship. For this reason, the development of entrepreneurship in society is desired by many states, but not every public intervention is successful. As an effective factor in this result, entrepreneurial potential is considered as a function of individual motivational orientation, managerial skills to ensure process execution along with psychological and social competencies that enterprise will develop. This approach will result in the inclusion of social, cultural and economic structures that will facilitate the creation of an entrepreneurial intellectual as a trigger and entrepreneurial potential as a real initiative.

A total of 2934 questionnaires were completed following statistical guidelines. For the reliability analysis, 117 people participated in the test-retest study. Participants were consisted of 1338 women (45.8%) and 1581 men (54.2%).

The obtained Kaiser-Meyer-Olkin (0.92) and Bartlett Test [$\chi^2(946) = 34853.17$; $p < 0.00$] results appeared appropriate for factor analysis. The model fit was observed to yield statistically acceptable DFA values [$\chi^2(844)=4060,77$; $p=0.00$, $\chi^2/df=4,81$; $GFI=0.94$; $AGFI=0.93$; $NNFI=0.88$; $CF=0.91$; $RMSEA=0.36$]. The four-dimensional structure of EPAI was also tested with DFA through second-level analysis. The results also suggested that model fit was acceptable [$\chi^2(876)=4354.40$; $p=000$, $\chi^2/df=4.97$; $GFI=0.93$; $AGFI=0.92$; $NNFI=0.88$; $CFU=0.89$; $RMSEA=0.37$]. Statistically significant relationships were detected between all dimensions and sub-dimensions of the scale and EPAI-tr general score (Table 2). In the analysis for the test of the criterion validity (EPAI-tr and Sprctor's LOC), the correlation coefficients between two scale and sub-dimensions were statistically significant ($r = 0.56$; $p = 0.000$). As shown in Table 3, the test-retest results are 0.91 for the overall score of the scale. Correlation results of the test-retesting in size and sub-dimensions indicated a high correlation between the high significance coefficients of 0.63 and 0.93. The overall internal consistency coefficient of EPAI-TR was found to be 0.90. The entrepreneurial group's difference was statistically significant with respect to the average Entrepreneurial Potential Score ($\chi = 3.91$), non-entrepreneur group ($\chi = 3.77$) and tradesman group [$\chi = 3.80$] ($F(2,2806) = 13, 22$; $p = 0.00$). The results of the overall analyses suggested that EPAI-TR was an inventory that can distinguish between entrepreneurial and non-entrepreneurial potentials.

In view of the current evaluations; pre-determination, evaluation, measurement and development of entrepreneurial potential seem to emerge as an important field of study for social scientists in Turkey. The results of the analyses of this study agree that the Entrepreneurial Potential Assessment Inventory (EPAI) developed by Santos, Caetano and Curral (2014) as a measurement tool can address the need mentioned above. Analysis of the reliability of EPAI-TR was made by Cronbach's alpha coefficient, two half reliability analysis coefficients and test-retest reliability coefficients. Overall, results have suggested that EPAI-TR is a valid and reliable tool for measuring entrepreneurial potential